

Yrityskaupan hyväksyminen: Pohjois-Karjalan Osuuskauppa / Jukolan Osuuskauppa

Kilpailu- ja kuluttajavirastolle ("KKV") on 6.2.2019 ilmoitettu kilpailulain 21 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettu järjestely, jossa Jukolan Osuuskauppa sulautuu Pohjois-Karjalan Osuuskauppaan (yhdessä "osapuolet" tai "ilmoitusvelvolliset").¹

1 Osapuolet ja niiden harjoittama liiketoiminta

Pohjois-Karjalan Osuuskauppa ("PKO") on S-ryhmän alueosuuskauppa, joka harjoittaa päivittäistavara-, käyttötavara-, rauta-, majoitus-, ravitsemis- ja polttonestekauppaa sekä muuta palvelutoimintaa 10 kunnassa. PKO toimii entisen Pohjois-Karjalan läänin alueella pois lukien Juuka ja Valtimo, jotka ovat olleet Jukolan perinteistä toiminta-alueita. PKO:lla on 86 liiketoimintayksikköä: Prisma, Sokos, 28 S-markettia ja viisi Sale-myymälää (kaksi ABC-liikennemyymälän yhteydessä), neljä Sokos Hotellia, 28 ravintolaa, kaksi kylpylää, yksi rinnekeskus (Ukko-Koli), kuusi ABC-liikennemyymälää, kahdeksan ABC-kylmäasemaa sekä ABC-veneasema (kaksi uutta ABC-veneasemaa avataan vuonna 2019), kolme parturi-kampaamoja, S-kukkakauppa/hautauspalvelu sekä yksityis- ja yritysasiakkaille terveystarjoava PK Terveys.

Jukolan Osuuskauppa ("Jukola") on S-ryhmän alueosuuskauppa, joka harjoittaa päivittäistavara-, käyttötavara-, rauta-, ravitsemis- ja polttonestekauppaa. Jukola toimii Juuassa, Nurmeksessa, Rautavaaralla ja Valtimolla. Jukolalla on 12 liiketoimintayksikköä: neljä S-markettia, kolme Sale-myymälää, kolme ABC-asemaa ja/tai -liikennemyymälää, S-Rautamyymä sekä ravintola.

Molemmat ilmoitusvelvolliset kuuluvat S-ryhmään, joka muodostuu 20 alueosuuskaupasta ja niiden omistamasta Suomen Osuuskauppojen Keskuskunnasta (SOK) tytäryhtiöineen. Lisäksi S-ryhmään kuuluu kuusi paikallisosuuskauppaa. SOK toimii osuuskauppojen keskusliikkeenä ja tuottaa niille hankinta-, asiantuntija- ja tukipalveluita. SOK vastaa myös S-ryhmän strategisesta ohjauksesta ja eri ketjujen kehittämisestä. SOK:n liiketoiminta täydentää S-ryhmän tarjontaa kotimaassa ja lähialueilla. S-ryhmän liiketoiminnat liittyvät marketkauppaan, liikennemyymälä- ja polttonestekauppaan,

---

¹ Jukolan ja PKO:n ehdotettu yhdistyminen toteutetaan osakeyhtiölain mukaisena absorptiosulautumisena siten, että Jukola sulautuu PKO:aan. Sulautumisen täytäntöönpanon rekisteröinnillä Jukolan jäsenet siirtyvät PKO:n jäseniksi.

tavaratalo- ja erikoistavarakauppaan, hotelli- ja ravintolatoimintaan sekä auto-, maatalous- ja rautakauppaan.

2 Osapuolten arvio relevanteista markkinoista ja markkinoiden koosta

Ilmoitusvelvollisten mukaan molemmat yrityskaupan osapuolet harjoittavat liiketoimintaa (i) päivittäistavaroiden vähittäiskaupan myyntimarkkinoilla, (ii) päivittäistavaroiden vähittäiskaupan hankintamarkkinoilla, (iii) käyttötavaroiden vähittäiskaupan myyntimarkkinoilla, (iv) käyttötavaroiden vähittäiskaupan hankintamarkkinoilla, (v) rautakaupan tuotteiden vähittäiskaupassa, (vi) rautakaupan tuotteiden hankinnassa, (vii) bensiinipolttonesteen vähittäiskaupassa, (viii) bensiinipolttonesteen hankinnassa, (ix) dieselpolttonesteen vähittäiskaupassa, (x) dieselpolttonesteen hankinnassa sekä (xi) ravintolapalveluissa.

Osapuolten toimipaikat sijaitsevat ilmoitusvelvollisten mukaan eri kuntien alueilla, eivätkä ne toimi samoissa kunnissa lukuun ottamatta Nurmeksen aluetta, joissa molemmilla on ravintola-alan toimintaa.² Jukolan päätoimipaikka on Nurmes.

Ilmoitusvelvollisten käsityksen mukaan osapuolten yhteenlaskettu markkinaosuus jää valtakunnallisesti tarkasteltuna kaikilla relevanteilla markkinoilla alle 5 %:n. Myös alueellisesti tarkasteltuna osapuolten yhteenlaskettu markkinaosuus jää ilmoittajien mukaan alle 15 %:n kaikilla relevanteilla markkinoilla osapuolten toimiessa pääasiassa eri toimialueilla.

2.1 Päivittäistavaroiden vähittäiskaupan myyntimarkkina

Päivittäistavaroiden vähittäiskaupan myyntimarkkinoille voidaan ilmoitusvelvollisten mukaan katsoa kuuluviksi sellaiset päivittäistavaroiden koko tuotevalikoimaa myyvät päivittäistavaramyymälät, jotka toimivat pääsääntöisesti itsepalveluperiaatteella. Markkinat sisältävät erityisesti elintarvikkeet ja juomat, joiden lisäksi kodin käyttötavaroiden ja tupakkatuotteiden (ns. non-food-tuotteet) on katsottu kuuluvan markkinalle.³

Päivittäistavaroiden vähittäismyyntiä harjoitetaan ilmoittajien mukaan hyper- ja supermarkettien sekä pien- ja valintamyymälöiden ohella myös huoltoasema- ja liikennemyymälöissä sekä tuotekohtaisissa erikoismyymälöissä, kauppahalleissa, suoramyynninä, torikaupassa, myymäläautoissa, kioskeissa ja sähköisessä kaupassa. Myymälöitä voidaan erotella valikoiman, palvelun, ketjun, ryhmän, sijainnin ja koon perusteella.

² PKO omistaa Nurmeksessa Break Sokos Hotel Bomban, jonka yhteydessä toimii kaksi ravintolaa. Jukola omistaa Nurmeksessa kaksi ravintolaa. Etäisyyttä osapuolten ravintoloilla on noin 5 km.

³ Ilmoittajat viittaavat KKV:n aikaisempaan tapauskäytäntöön, ks. esim. KKV:n päätös 15.12.2017, Suomen Osuuskauppojen Keskuskunta, HOK-Elanto Liiketoiminta Oy, Pirkanmaan Osuuskauppa, Turun Osuuskauppa ja Meira Nova Oy (S-Herkkukeittiö Oy) / Stockmann Oyj Abp:n Herkku-Liiketoiminta, Dnro KKV/700/14.00.10/2017.

Päivittäistavaroiden vähittäismyyntimarkkinoilla on ilmoittajien mukaan sekä valtakunnallinen että paikallinen ulottuvuus.⁴ Paikallisten markkinoiden määrittämisessä on huomioitava ilmoittajien mukaan se seikka, että yksittäisen myymälän vaikutusalueeseen vaikuttavat mm. myymälän koko ja sen valikoiman laajuus ja laatu. Lisäksi vaikutusalueeseen vaikuttaa alueen väestörakenne. Sekä PKO:n että erityisesti Jukolan toiminta-alue ovat harvaanasuttuja, jolloin on kaupunkialueisiin verrattuna tavanomaisempaa, että päivittäistavarakauppaan matkustetaan kauempaakin. Kummankin osuuskaupan toiminta-alueella jo lähtökohtaisesti väkiluvultaan pienissä kunnissa ja kaupungeissa väestömäärä on laskenut jo pidemmän aikaa.

PKO:lla on yksi Prisma-hypermarket, jossa on tarjolla laajan päivittäistavaravalikoiman lisäksi kattava tarjonta kodin, vapaa-ajan, kodintekniikan ja pukeutumisen tuotteita. Osana Joensuun Prismaa toimii Rauta-Prisma, joka on rauta- ja puutarhakaupan myymälä. Kummallakin osapuolella on S-marketteja ja Sale-myymälöitä. S-marketit ovat supermarketteja, jotka tarjoavat laajan valikoiman päivittäistavatuotteita. Salet ovat lähikauppoja, joiden tuotevalikoimissa on painotettu usein tarvittavia ja ostettavia tuotteita. Valikoima muodostuu päivittäisestä arkiruoasta ja hygieniatuotteista. Lisäksi osapuolilla on päivittäistavarmyymälöitä liikenneasemien yhteydessä, joilla ruokakaupat toimivat S-market, Sale- tai ABC-Market brändien alla.

Osapuolten päivittäistavarakaupan toimipisteet sijaitsevat ilmoittajien mukaan pääsääntöisesti pitkien etäisyyksien päässä toisistaan. Ainoan poikkeuksen tästä muodostaa Jukolan Sale Kolinportti Juuassa ja PKO:n Sale Koli Lieksan kunnassa. Näiden toimipisteiden välillä etäisyyttä on noin 10 km. Toimipaikkojen myymälät ovat ilmoitusvelvollisten pienimpiä päivittäistavarakaupan yksiköitä.

Alla on esitetty ilmoitusvelvollisten arvioihin perustuvat alueelliset markkinaosuudet päivittäistavaroiden vähittäiskaupan myynnin markkinoilla.

Päivittäistavaroiden vähittäiskaupan myyntimarkkinat kunnittain: PKO (2017).

Kunta	Myynti (t€)	PKO:n markkinaosuus	Kokonaismarkkina (t€)
<i>Joensuu</i>	[100 000-200 000]	[50-60] %	[200 000-30 000]
<i>Ilomantsi</i>	[10 000-20 000]	[60-70] %	[10 000-20 000]
<i>Kitee</i>	[10 000-20 000]	[40-50] %	[30 000-40 000]
<i>Kontiolahti</i>	[10 000-20 000]	[60-70] %	[20 000-30 000]
<i>Lieksa</i>	[10 000-20 000]	[20-30] %	[40 000-50 000]
<i>Liperi</i>	[10 000-20 000]	[70-80] %	[20 000-30 000]
<i>Outokumpu</i>	[10 000-20 000]	[60-70] %	[10 000-20 000]

⁴ Ilmoittajat viittaavat KKV:n aikaisempaan tapauskäytäntöön, ks. esim. KKV:n päätös 15.12.2017, Suomen Osuuskauppojen Keskuskunta, HOK-Elanto Liiketoiminta Oy, Pirkanmaan Osuuskauppa, Turun Osuuskauppa ja Meira Nova Oy (S-Herkkukeittiö Oy) / Stockmann Oyj Abp:n Herkku-Liiketoiminta, Dnro KKV/700/14.00.10/2017.

<i>Polvijärvi</i>	[5 000-10 000]	[50-60] %	[10 000-20 000]
<i>Rääkkylä</i>	[0-5 000]	[80-90] %	[0-5 000]
<i>Tohmajärvi</i>	[5 000-10 000]	[50-60] %	[10 000-20 000]

Päivittäistavaroiden vähittäiskaupan myyntimarkkinat kunnittain: Jukola (2017).

<i>Kunta</i>	<i>Myynti (t€)</i>	<i>Jukolan markkinaosuus</i>	<i>Kokonaismarkkina (t€)</i>
<i>Nurmes</i>	[10 000-20 000]	[60-70] %	[200 000-30 000]
<i>Juuka</i>	[5 000-10 000]	[50-60] %	[10 000-20 000]
<i>Rautavaara</i>	[0-5 000]	[90-100] %	[0-5 000]
<i>Valtimo</i>	[0-5 000]	[70-80] %	[5 000-10 000]

2.2 Päivittäistavaroiden vähittäiskaupan hankintamarkkina

Ilmoittajien näkemyksen mukaan vähittäiskaupan hankintamarkkinat sisältävät päivittäistavaroiden myynnin valmistajalta tukku- ja vähittäiskauppiaille sekä muille yrityksille. Päivittäiskaupan hankintamarkkinoita voidaan arvioida ilman jaottelua tarkempiin tuoteryhmiin.⁵ Suomessa päivittäistavarakauppan hankinnat tehdään pääasiassa neljän eri toimitusketjun kautta. Näitä ovat SOK, Ruokakesko Oy, Lidl Suomi Ky ja Tokmanni Oy. Lisäksi hankintoja tehdään myös kansainvälisten hankintayhtiöiden kautta.

Ilmoittajat viittaavat KKV:n aikaisempaan tapauskäytäntöön, jossa virasto on arvioinut päivittäistavaroiden vähittäiskaupan hankintamarkkinaa valtakunnallisesti.⁶ Ilmoittajien mukaan markkinoiden voidaan katsoa olevan useiden tuotteiden osalta Suomea laajemmat ja osin jopa globaalit.

SOK tuottaa S-ryhmän yksiköille hankinta- ja palvelutoimintaa. Hankinta- ja palvelutoiminta koostuu SOK:n hankintatoiminnan tuottamista päivittäis- ja käyttötavaroiden hankintapalveluista, Inex Partners Oy:n tuottamista logistiikkapalveluista, Meira Nova Oy:n hotelli-, ravintola- ja cateringalan hankinta- ja logistiikkapalveluista sekä SOK-yhtymän pääosin S-ryhmän yksiköille tuottamista muista palveluista. Lisäksi SOK tekee ilmoitusvelvollisten mukaan hankintoja myös pohjoismaisen hankintaorganisaatio Coop Tradingin kautta. PKO ja Jukola tekevät SOK:n valtakunnallisen hankinnan ohella myös paikallista hankintaa.

Päivittäistavaroiden vähittäiskaupan valtakunnallinen kokonaishankintamarkkina on vuonna 2017 ollut ilmoittajien arvion mukaan arvoltaan noin

⁵ Ilmoittajat viittaavat KKV:n aikaisempaan tapauskäytäntöön, ks. KKV:n päätös, 11.4.2016, Ruokakesko/Suomen Lähikauppa Oy, Dnro KKV/1575/14.00.10/2015 ja KKV:n päätös 15.12.2017, Suomen Osuuskauppojen Keskuskunta, HOK-Elanto Liiketoiminta Oy, Pirkanmaan Osuus-kauppa, Turun Osuuskauppa ja Meira Nova Oy (S-Herkkukeittiö Oy) / Stockmann Oyj Abp:n Herkku-Liiketoiminta, Dnro KKV/700/14.00.10/2017.

⁶ Ks. KKV:n päätös, 11.4.2016, Ruokakesko/Suomen Lähikauppa Oy, Dnro KKV/1575/14.00.10/2015.

[10 000-20 000] miljoonaa euroa, josta PKO:n ja Jukolan markkinaosuus on ollut molempien alle [0-5] %.

2.3 Käyttötavaroiden vähittäiskaupan myyntimarkkinat

Käyttötavaroiden vähittäiskaupan markkinoille voidaan ilmoitusvelvollisten mukaan katsoa kuuluvaksi kestokulutustavarat ja erikoistavarat, joita kuluttajat voivat hankkia päivittäistavara-kauppojen ohella esimerkiksi tavarataloista, erikoisliikkeistä ja Internetin kautta. Nämä käyttötavarat ovat lähinnä asumiseen, pukeutumiseen ja vapaa-aikaan liittyviä tuotteita.

Markkinoita voidaan päivittäistavaroiden vähittäiskaupan markkinoiden tavoin tarkastella ilmoittajien mukaan valtakunnallisesti tai alueellisesti.

PKO tarjoaa käyttötavaroita yhden Prisma-myymälänsä lisäksi yhdessä Sokos-myymälässään, joiden lisäksi käyttötavaroita tarjotaan rajoitetusti myös S-marketeissa, Sale-myymälöissä ja ABC-liikennemyymälöissä. Sokosten valikoimaan kuuluu muun muassa laajasti naisten ja miesten pukeutumisen tuotteita, kodin käyttötavaroita ja kosmetiikkaa. Jukolalla ei ole Prismaa, eikä Sokosta, vaan sen tarjonta rajautuu S-marketteihin, Saleihin ja ABC-liikennemyymälöihin. Jukolan toiminta käyttötavaroiden vähittäiskaupassa on ilmoittajien mukaan siten erittäin vähäistä.

PKO:n arvion mukaan käyttötavaroiden vähittäiskaupan myynnin kokonaisarvo sen toiminta-alueella on vuonna 2017 ollut noin [300-400] miljoonaa euroa, josta PKO:n myynnin arvo on ollut noin [40-50] miljoonaa euroa ja markkinaosuus [10-20] %. Käyttötavaroiden myynnin kokonaisarvo Jukolan toiminta-alueella on vuonna 2017 ollut arviolta noin [30-40] miljoonaa euroa, josta Jukolan myynnin arvo on ollut noin [0-5] miljoonaa euroa ja markkinaosuus alle [0-5] %.

2.4 Käyttötavaroiden vähittäiskaupan hankintamarkkina

Käyttötavaroiden vähittäiskaupan hankintamarkkinat käsittävät ilmoitusvelvollisten näkemyksen mukaan tukku- ja vähittäiskauppioiden käyttötavaroiden hankinnat valmistajalta.

Markkinat ovat ilmoittajien mukaan Suomea laajemmat. Tästä huolimatta ilmoittajat ovat toimittaneet virastolle markkinatiedot Suomen osalta.

Ilmoitusvelvollisilla ei ole tarkkaa käsitystä käyttötavaroiden hankintamarkkinoiden koosta, koska kyse on suurelta osin maailmanlaajuisesta markkinasta. S-ryhmän käyttötavarahankintojen valtakunnallinen arvo on vuonna 2017 ollut noin [600-700] miljoonaa. PKO:n käyttötavaroiden hankintojen arvo on vuonna 2017 ollut arviolta [20-30] miljoonaa euroa ja valtakunnallinen markkinaosuus alle [0-5] %. Jukolan käyttötavaroiden hankinta vuonna 2017 on ollut noin [0-5] miljoonaa euroa ja valtakunnallinen markkinaosuus alle [0-5] %.

2.5 Rautakaupan tuotteiden vähittäiskauppa

Rautakauppatuotteiden vähittäismarkkinat käsittävät ilmoitusvelvollisten näkemyksen mukaan pääasiassa rakennusmateriaalien ja kodin kunnostamiseen tarkoitettujen sekä pihan ja puutarhan ja sisustamisen tuotteiden ja palveluiden myymistä kuluttaja- ja ammattiasiakkaille.

Rautakauppatuotteiden jälleenmyynnin markkinat sisältävät ilmoitusvelvollisten näkemyksen mukaan sekä valtakunnallisia että paikallisia piirteitä.

PKO tarjoaa rautakaupan tuotteita ja palveluita Rauta-Prismassa, jossa on tarjolla sisustussuunnittelupalvelu, keittiökalu- ja sisustus suunnittelu ja -myynti, rakentajapalvelu, puutavara- ja työkalumyynti, lvi-palvelu, yritysmyynti sekä kodinkoneiden asennuspalvelu yksityisasiakkaille. Jukola tarjoaa rautakaupan tuotteita ja palveluita S-raudassa, jossa on tarjolla puutarhatuotteita, sisustus- ja remontointitarvikkeita, rakennustarvikkeita sekä työkaluja ja pien- tarvikkeita.

Rautakaupasta ei ole myynti- tai hankintamarkkinoiden osalta tilastoja, joten markkinatiedot perustuvat ilmoittajien arvioihin. PKO:n arvion mukaan rautakaupan myynnin kokonaisarvo sen toiminta-alueella on vuonna 2017 ollut noin [100-200] miljoonaa euroa, josta PKO:n myynnin arvo on ollut noin [10-20] miljoonaa euroa ja markkinaosuus noin [10-20] %. Jukolan arvion mukaan rautakaupan myynnin kokonaisarvo sen toiminta-alueella on vuonna 2017 ollut noin [10-20] miljoonaa euroa, josta Jukolan myynnin arvo on ollut noin [0-5] miljoonaa euroa ja markkinaosuus noin [40-50] %.

2.6 Rautakaupan tuotteiden hankinta

Rautakauppatuotteiden hankintamarkkinat käsittävät ao. vähittäismyyntimarkkinoilla myytävien tuotteiden hankinnan.

Rautakaupan vähittäiskaupassa maantieteellinen markkina on ilmoitusvelvollisten näkemyksen mukaan Suomea laajempi. Ilmoittajat ovat kuitenkin toimittaneet virastolle markkinatiedot Suomen osalta.

S-ryhmän rautakaupan hankintojen valtakunnallinen arvo on vuonna 2017 ollut arviolta [100-200] miljoonaa euroa. PKO:n rautakaupan hankintojen arvo on vuonna 2017 ollut arviolta [10-20] miljoonaa euroa ja valtakunnallinen markkinaosuus alle [0-5] %. Jukolan rautakaupan hankinta on vuonna 2017 arviolta noin [0-5] miljoonaa euroa ja valtakunnallinen markkinaosuus alle [0-5] %. Kummankin ilmoitusvelvollisen rautakaupan hankinnoista noin [40-50] % tehdään SOK:n kautta.

2.7 Bensiini- ja dieselpolttonesteiden vähittäiskauppa

Polttonesteiden vähittäismarkkinoille kuuluvat ilmoittajien mukaan bensiinin ja dieselöljyn myynti autoilijoille huolto- ja jakeluasemilta mukaan lukien automaattiasemat sekä kevyen polttoöljyn myynti loppukäyttäjille.

Ilmoitusvelvollisten käsityksen mukaan polttonesteiden vähittäiskaupan markkinat ovat valtakunnalliset, koska kaikki polttonesteiden jakeluketjut toimivat valtakunnallisten ketjukonseptien puitteissa. Tätä käsitystä tukee se, että bensiinin ja dieselin ostajien asiakasuskollisuus on erittäin alhainen. Lisäksi tuote on homogeeninen. Ostopäätökseen vaikuttaa lähes yksinomaan kulloinenkin polttonesteen litrahinta.⁷

PKO harjoittaa liikennemyymälä- ja polttonestekauppaa kuudessa ABC-liikennemyymälässä ja kahdeksalla ABC-kylmäasemalla Pohjois-Karjalan alueella. ABC-venesemat toimivat Lieksassa (venesatama), Nurmeksessa (Bomba) sekä Kolilla (venesatama). Jukola harjoittaa liikennemyymälä- ja polttonestekauppaa Nurmeksessa sijaitsevassa ABC-liikennemyymälässä, Valtimon ABC-asemalla ja Juuan ABC-liikennemyymälässä.

PKO:n arvion mukaan *bensiinipolttonesteen myynnin* kokonaisvolyymi sen toiminta-alueella on vuonna 2017 ollut noin [50-60] miljoonaa litraa, josta PKO:n volyyymi on ollut noin [10-20] miljoonaa litraa ja markkinaosuus noin [20-30] %. Jukolan arvion mukaan *bensiinipolttonesteen myynnin* kokonaisvolyymi sen toiminta-alueella on ollut noin [5-10] miljoonaa litraa, josta Jukolan myynnin volyyymi on ollut noin [0-5] miljoonaa litraa ja markkinaosuus noin [40-50] %.

PKO:n arvion mukaan *dieselpolttonesteen myynnin kokonaisvolyymi* sen toiminta-alueella on vuonna 2017 ollut noin [60-70] miljoonaa litraa, josta PKO:n volyyymi on ollut noin [5-10] miljoonaa litraa ja markkinaosuus [10-20] %. Jukolan arvion mukaan *dieselpolttonesteen myynnin kokonaisvolyymi* sen toiminta-alueella on vuonna 2017 ollut noin [10-20] miljoonaa litraa, josta Jukolan myynnin volyyymi oli noin [0-5] miljoonaa litraa ja markkinaosuus [20-30] %.

Osapuolet myyvät lisäksi kevyttä polttoöljyä. S-ryhmän valtakunnallinen polttoöljyn myynnin volyyymi on vuonna 2017 ollut noin [80-90] miljoonaa litraa. PKO:n ja Jukolan kevyen polttoöljyn myynti vuonna 2017 oli molempien [0-5] miljoonaa euroa.

---

⁷ Ilmoitusvelvolliset ovat viitanneet viraston aikaisempaan polttonesteiden jakeluyhtiöitä koskevaan päätökseen, jossa on katsottu, että polttonesteiden vähittäis- ja tukkukaupan maantieteelliset markkinat ovat koko Suomen laajuiset, Ks. Kilpailuviraston päätös Dnro 559/61/2000, 18.12.2002 – Polttonesteiden jakeluyhtiöiden soveltama hinnoittelu.

2.8 Bensiini- ja dieselpolttonesteiden hankinta

Polttonesteiden hankintamarkkinat käsittävät hankinnan öljynjalostajilta ja maahantuojilta, ja koostuvat bensiinin, dieselöljyn ja kevyen polttoöljyn hankinnasta. Maantieteelliseltä ulottuvuudeltaan markkina on ilmoitusvelvollisten näkemyksen mukaan vähintään Suomen laajuinen.

Ilmoitusvelvollisten arvion mukaan markkinaosuudet hankintamarkkinoiden osalta vastaavat pitkälti bensiini- ja dieselpolttoaineen vähittäiskaupan markkinaosuuksia.

2.9 Ravintolapalvelut

Ravintolaliiketoimintaan kuuluu ravintolapalveluiden tarjoaminen yksityishenkilöille ja yrityksille. Ravintolaliiketoimintaa voidaan ilmoitusvelvollisten käsityksen mukaan tarkastella joko valtakunnallisesti tai alueellisesti.

PKO tarjoaa majoitus- ja ravintolapalveluja neljässä Sokos-hotellissa, joita ovat Original Sokos Hotel Kimmel sekä Original Sokos Hotel Vaakuna Joensuussa, Break Sokos Hotel Koli Kolilla, jonka yhteydessä toimii myös Ukko-Kolin hiihtokeskus, sekä Break Sokos Hotel Bomba⁸ Nurmeksessa.⁹ Jukola tarjoaa ravintolapalveluja Ravintola Lempissä & Pub Sahassa Nurmeksessa. Jukolalla ei ole ilmoittajien mukaan majoitusliiketoimintaa.

Ravintolapalveluiden myynnistä ei ole tarkkoja tilastoja ja markkinatiedot perustuvat ilmoittajien arvioihin. PKO:n arvion mukaan ravintolapalveluiden myynnin kokonaisarvo sen toiminta-alueella on vuonna 2017 ollut noin [200-300] miljoonaa euroa, josta PKO:n myynnin arvo oli noin [30-40] miljoonaa euroa ja markkinaosuus [10-20] %. Jukolan myynnin arvo vuonna 2017 on ollut noin [0-5] miljoonaa euroa ja markkinaosuus sen perinteisellä toiminta-alueella noin [60-70] %.

3 Osapuolten arvio yrityskaupan kilpailuvaikutuksista

Sekä PKO:n että Jukolan toiminta-alueen kunnissa ja kaupungeissa väestömäärä on ilmoittajien mukaan laskenut viime vuosina ja sen ennustetaan

⁸ Bomba on siirtynyt PKO:lle 1.2.2016, jolloin PKO osti hotellin kiinteistön ja sen yhteydessä olevan karjalaiskylän kiinteistöt Jukolalta. Matkailukeskuksen maa-alueen PKO vuokraa Jukolalta.

⁹ PKO:lla on yhteensä 28 ravintolaa. Original Sokos Hotel Kimmelin yhteydessä toimivat tilaus- ja tapahtumaravintola Kimmel Yö, pub Gastrobar Itä 1 sekä ruokaravintola Fransmanni. Original Sokos Hotel Vaakunan yhteydessä toimivat yökerho Bepop ja ilta- ja seurusteluravintola Bepop Street, Gastropub Vispiläkauppa, ruokaravintolat Amarillo, Rosso ja Torero sekä kahvila Coffee House. Break Sokos Hotel Kolin yhteydessä toimivat ruokaravintola Grill it! ja pizzakahvila Kahpitsa sekä Ukko-Kolin rinteiden yhteydessä Ravintola Rinnetupa. Break Sokos Hotel Bomban yhteydessä toimivat Trattoria Pielinen ja Ravintola Bomba. Näiden lisäksi PKO:lla on pubit Bar Play, Kolumbus, Kiteen Karhu ja Takatasku, Viihderavintola Las Palmas, Prisman yhteydessä toimivat Leiketupa, PizzaBuffa, Hesburger, Jäätelöbaari (kevät- ja kesäkaudella) sekä Presso. Sokos Joensuun yhteydessä toimivat Hesburger sekä tammikuussa 2019 avattavat Fafa's ja kahvila Mokka&Mehu.

laskevan vastaisuudessakin. S-ryhmän kilpailijat ovat sulkeneet useita päivittäistavaramyymälöitä osapuolten toiminta-alueilla viimeisen kolmen vuoden aikana. Väestömäärän laskiessa myymälöiden sulkemisia on odotettavissa ilmoittajien mukaan lisää. S-ryhmän osuuskauppojen toiminta-ajatuksena on tuottaa jäsenistölle palveluja mahdollisimman edullisesti. Samalla turvataan palveluiden saatavuus myös haja-asutusalueilla.

Ilmoitusvelvollisten mukaan suunniteltu järjestely ei johda kilpailun estymiseen tai haitallisiin kilpailuvaikutuksiin Suomen markkinoilla tai niiden oleellisella osalla. Järjestelyn vaikutukset markkinoilla ovat ilmoittajien mukaan ylipäätään hyvin vähäiset. Ilmoitusvelvolliset toimivat pääasiassa eri alueilla ja kysymys on S-ryhmän sisäisestä yrityskaupasta, jolla ei ole vaikutusta kilpailutilanteeseen. Ilmoittajat viittaavat KKV:n tapauskäytäntöön, jossa osuuskauppojen välisen järjestelyn kilpailuvaikutusten arvioinnissa on huomioitu se, että molemmat osapuolet kuuluvat S-ryhmään.¹⁰

Ilmoittajat viittaavat edelleen KKV:n tapauskäytäntöön, jossa on katsottu, että kilpailu päivittäistavara-kaupassa tapahtuu ensisijaisesti kaupparyhmien välillä.¹¹ Molemmat osuuskaupat kilpailevat muun muassa K-ryhmän, Lidlin ja Tokmannin kanssa. Kilpailijoilla on myymälöitä molempien osuuskauppojen alueilla sekä päivittäis- että käyttötavara-kaupassa. Myös muille relevanteille markkinoille jää ilmoitusvelvollisten mukaan lukuisia merkittäviä kilpailijoita.

Ilmoitusvelvollisten käsityksen mukaan markkinoilla jo toimivien elinkeinonharjoittajien mahdollisuudet laajentaa toimintaansa ovat valtakunnallisella tasolla hyvät kaikilla relevanteilla markkinoilla. Osapuolten toiminta-alueiden väestökehityksestä kuitenkin johtuu, että näillä alueilla markkinoilla jo toimivilla elinkeinonharjoittajilla ei välttämättä ole käytännössä kannustimia laajentaa toimintaansa. Toiminnan kannalta olennaisiin hankintalähteisiin ja myyntikanaviin pääsyyn ei myöskään liity ilmoittajien mukaan esteitä millään relevanteilla markkinoilla.

4 KKV:n arvio yrityskaupan kilpailuvaikutuksista

Kilpailu- ja kuluttajaviraston arvion mukaan yrityskauppa ei kilpailulain 25 §:ssä tarkoitetulla tavalla olennaisesti estä tehokasta kilpailua Suomen markkinoilla tai niiden oleellisella osalla. Kyseessä on kahden S-ryhmään kuuluvan osuuskaupan sulautuminen, eikä yrityskaupalla ole viraston arvion mukaan olennaista muutosta markkinan rakenteeseen.

Osapuolten toimipisteet sijaitsevat pääsääntöisesti pitkien etäisyyksien päässä toisistaan ja markkinoille jää yrityskaupan jälkeen kilpailevia toimi-

¹⁰ Ks. päätös Dnro 501/81/2008, 10.7.2008 Yrityskaupan hyväksyminen; Osuuskauppa Arina / Haukiputaan Osuuskauppa.

¹¹ Ks. esimerkiksi Kilpailuviraston poikkeuslupa S-ryhmän alue- ja paikallisosuuskauppojen hankinta-, markkinointi- ja hintayhteistyölle 29.1.2001, Dnro 384/67/2001.

joita kaikilla niillä markkinasegmenteillä, joilla kaupan osapuolilla on toimintaa. Kilpailu- ja kuluttajaviraston markkinaselvityksessä ei myöskään ilmennyt, että yrityskaupalla olisi haitallisia vaikutuksia.

Kilpailu- ja kuluttajaviraston arvion mukaan asian ratkaisun kannalta ei ole tarpeellista määritellä yrityskaupan kohteena olevia relevantteja markkinoita täsmällisesti, koska järjestely ei aiheuta kilpailuongelmia Suomessa.

5 Ratkaisu

Kilpailu- ja kuluttajavirasto hyväksyy yrityskaupan, jossa Jukolan Osuuskauppa sulautuu Pohjois-Karjalan Osuuskauppaan.

6 Sovelletut säännökset

Kilpailulaki (948/2011) 21, 22, 24, 25 ja 26 §.

7 Muutoksenhaku

Kilpailu- ja kuluttajaviraston tässä asiassa antamaan päätökseen saa hakea muutosta markkinaoikeudelta kilpailulain 44 §:n mukaan siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Valitusosoitus on päätöksen liitteenä.

8 Lisätiedot

Lisätietoja päätöksestä antaa tutkija Jenna Huttu, puhelin 029 505 3576, sähköposti etunimi.sukunimi@kkv.fi.

Ylijohtaja Timo Mattila

Tutkija Jenna Huttu